

Domnului Cristian GHINEA, Ministru
Ministerul Fondurilor Europene

În atenția doamnelor Ioana Maria CIOCOIU și Aneta STOICA

Subiect: Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR) - supus dezbaterii publice până în data de 31.12.2020.

Stimate Doamne Ministru,

În susținerea mecanismului european care va acorda sprijin pentru investiții și reforme sectorului cultural în baza elaborării unui **Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR)** care răspunde atât provocărilor identificate în *Semestrul European* cât și celorlalte criterii de evaluare prevăzute în *propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a facilității de relansare și reziliență*, în baza omisiunilor identificate în *textul PNRR* (<https://mfe.gov.ro/pnrr/>) vă transmitem solicitările Ministerului Culturii referitoare la domeniul culturii, patrimoniului cultural, sectoarelor culturale și creative (SCC) și digitalizării patrimoniului cultural național:

- I. Folosirea sintagmei **"patrimoniul cultural"** în loc de **"patrimoniu cultural de interes local"**.
- II. Includerea ca eligibile a tuturor **clădirilor culturale naționale care nu sunt monumente istorice**: teatre, muzee, opere, cinematografe, săli de spectacole, cămine culturale etc.
- III. Includerea ca **beneficiari eligibili a instituțiilor publice** deoarece foarte multe monumente istorice nu se află în administrarea **autorităților publice locale** ci în administrarea **instituțiilor publice**.
- IV. **Alocarea de fonduri și pentru proiecte de modernizare și digitalizare (3D)** a expozițiilor din România pentru a-și putea atinge scopul de a atrage turiști (UE și pe plan internațional) și a fi competitive on-line și off-line.
- V. Includerea cadrului de finanțare care ar permite reconversia patrimoniului industrial identificat pe plan național în scopuri culturale, cultural-educative, cultural-turistice.
- VI. **Alocarea de fonduri pentru laboratoarele de patrimoniu cultural național.**
- VII. **Echilibrarea alocărilor dintre Pilon I și II** prin includerea de fonduri pentru SCC, pentru digitalizarea patrimoniului cultural și pentru sub-sectoarele cultural-artistice și de patrimoniu cultural mai jos menționate.
- VIII. Clarificarea alocărilor incluse în **OUG 155/2020** dedicate **digitalizării sectorului cultural național.**
- IX. Includerea în analiza nevoilor de competențe și formare în gestionarea proiectelor cu finanțare europeană a unor traininguri dedicate angajaților autorităților contractante activi în domeniul **achizițiilor publice.**

- X. Includerea ca eligibilă și alocarea de fonduri pentru Realizarea Hărții patrimoniului cultural subacvatic, necesară cercetării și documentării acestuia și descărcării arheologice pe segmentele de interes strategic și economic.
- XI. Includerea ca eligibilă a realizării evidenței monumentelor istorice și a siturilor arheologice

Justificarea solicitărilor noastre rezultă din următoarele considerente:

- I. În această versiune a PNRR se utilizează terminologia de „*patrimoniul cultural de interes local*”.

Clarificare: Conform legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice (*republicată)- Titlul II Protejarea monumentelor istorice - Cap. I Monumentele istorice:

Articolul 8 (1) - Monumentele istorice se clasează astfel:

- a) în grupa A - monumentele istorice de valoare națională și universală;
- b) în grupa B - monumentele istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local.

Articolul 8 (3) - Monumentele istorice clasate în grupele prevăzute la alin. (1) și zonele de protecție a acestora, aflate în proprietate publică, pot fi declarate, potrivit legii, de interes public național sau local, după caz, prin hotărâre a Guvernului inițiată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, respectiv prin hotărâre a consiliilor locale, județene sau a Consiliului General al Municipiului București, cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

Risc: Prin utilizarea sintagmei „*patrimoniul cultural de interes local*” sunt excluse toate monumentele din grupa A, monumente cu o valoare mult mai mare și cu un grad de atractivitate ridicat. Prin aceasta excludere se contrazice tocmai scopul pentru care a fost inclus patrimoniul în PNRR respectiv creșterea gradului de atractivitate a localităților urbane.

- II. **Omisune:** În această versiune a PNRR sunt omise toate celelalte clădiri culturale naționale care nu sunt monumente istorice: teatre, muzee, opere, cinematografe, săli de spectacole, cămine culturale etc.

Risc: Se pierde numeroase oportunități datorate faptului că atractivitatea unui oraș depinde de oferta culturală de calitate care se desfășoară tocmai în aceste clădiri - complet omise în această versiune a PNRR.

- III. **Eroare:** Referitor la domeniul patrimoniului cultural național se perpetuează aceeași eroare din POR și anume „*Investiții în valorificarea patrimoniului natural și cultural de interes național aflat în administrarea autorităților publice locale în valoare de 500.000.000 Euro*”. (pg.129).

Clarificare: Foarte multe monumente istorice nu se află în administrarea autorităților publice locale ci în administrarea instituțiilor publice!

Riscuri: dacă se va păstra această formulare:

- vor fi excluse în mod discriminatoriu și nejustificat de la finanțare numeroase monumente pentru că instituțiile publice nu vor fi eligibile,
- iar autoritățile nu vor putea depune proiecte spre finanțare pentru ca nu au în administrare monumentul.

Observație, clarificare și recomandare: având în vedere faptul că numeroase instituții din România nu cunosc definiția actualizată din *Codul Administrativ* a **autorității publice centrale** (guvern, ministere), **autorității publice locale** (primărie, consiliul județean) sau a **instituțiilor publice** (teatru, muzeu etc) se propune includerea acestor definiții actualizate direct în textul PNRR, fie prin footnotes, fie în Terminologie pentru a se asigura o înțelegere corectă și armonioasă a legii pe plan național.

Riscuri: Blocarea accesului unor categorii de autorități/instituții la fondurile disponibile din sectorul cultural, discriminarea unor categorii de autorități/instituții, ignorarea pieței culturale din România care a sesizat în perioada de programare anterioară aceste neclarități.

IV. Omisiune: În această versiune a PNRR se omite importanța creșterii atractivității orașelor prin îmbunătățirea calității expozițiilor din muzeele naționale și locale. Toate expozițiile din România trebuie modernizate, digitalizate (3D) pentru a-și putea atinge scopul de a atrage turiști (UE și pe plan internațional) și a fi competitive cu cele din străinătate iar în acest sens trebuie alocate fonduri și pentru aceste tipuri de proiecte.

Riscuri: Dacă nu se finanțează proiecte dedicate creșterii calității și atractivității expozițiilor din muzeele naționale și locale în vederea creării unei infrastructuri de proiecte și programe inter-instituționale pentru a le scoate din izolarea propriilor exponate/activități uneori perimate și a le include în proiecte de schimburi culturale și în general în o direcție de deschidere către cetățenii utilizatori, se va ajunge la o formă-fără-fond a acestor instituții. Infrastructura de proiecte și de programe va putea integra toate categoriile de utilizatori inclusiv prin dezvoltarea de programe cultural-educaționale inter-generaționale.

V. Omisiune: În această versiune a PNRR se omite importanța patrimoniului industrial și reconversia patrimoniului industrial în scopuri culturale, cultural-educaționale, cultural-turistice. Prin punerea la dispoziție și prin utilizarea acestor spații în scopuri culturale de către artiști independenți care duc lipsa de spații special dedicate pentru exprimarea creativității în forme noi și inovative, se creează mediul propice în care:

- să se invite cetățenii la expoziții cu diferite subiecte cultural-educative: implicare civică și la alte subiecte de interes societal.
- se poate genera o creștere a competiției între orașele care dezvoltă această tipologie de proiecte dedicate acestui sub-sector cultural-artistic
- se atrage pe piața muncii o anumită categorie dedicată, foarte tânără și foarte interesată de artiști (care activează momentan înafara pieței deoarece nu se pot momentan exprima liber și integra în societățile din care fac parte).
- se creează competiție deschisă și pozitivă cu un sub-sector în plină dezvoltare și integrare în celelalte State Membre.
- se asigură integrarea cu mediul on-line în mod imediat acestea fiind proiecte care atrag foarte mult interes și vizibilitate prin mesajele pozitive pe care le generează referitor la, printre altele, protecția mediului, sustenabilitate, durabilitate, reciclare, etc

Riscuri: Ignorarea unui întreg sub-sector cultural artistic cu puternice capacități de integrare socio-culturală a cetățenilor indiferent de vârstă, naționalitate, va fi o oportunitate pierdută din punct de vedere al creării de locuri de muncă și al inovării.

VI. **Omission:** În această versiune a PNRR se omite importanța depozitelor și a laboratoarele pentru patrimoniul cultural național.

VII. **Observatie, clarificare și recomandare:** Având în vedere faptul că pe pilonul 2 sunt alocate 6.5 mld iar pe primul pilon sunt alocate 21.4 mld, ar fi recomandată o alocare și pe pilonul I a unor fonduri pentru SCC, pentru digitalizarea patrimoniului cultural și pentru sub-sectoarele cultural-artistice și de patrimoniu cultural mai sus menționate deoarece salvagardarea și eficientizarea clădirilor și monumentelor istorice și a caselor memoriale este în directă corelare cu pilonul dedicat schimbărilor climatice și de prevenire a dezastrelor naturale.

VIII. Referitor la **OUG 155/2020** :

Cultura este menționată de două ori, ambele în acest format: *b) proiecte de infrastructură pentru mobilitate urbană, regenerare urbană, turism și cultură, ecologizare platforme industriale, construire/reabilitare/modernizare clădiri publice, inclusiv clădiri pentru spații de lucru, tehnice, cazare și desfășurarea activităților instituționale.*

Omission: lipsesc sectoarele culturale și creative (SRR) și digitalizarea patrimoniului cultural național (www.culturadata.ro/analiza-economica-a-sectoarelor-culturale-si-creative-din-romania-in-perioada-2015-2018/) (www.umpcultura.ro/e-cultura).

Digitalizarea este menționată astfel:

i) proiecte de infrastructură din sistemul judiciar și sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională pentru construcția, reabilitarea și modernizarea clădirilor destinate instituțiilor din domeniul justiției și domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, inclusiv **digitalizare, în limita valorii de 250.000 mii lei.**

k) proiecte de transformare/tranziție digitală, inclusiv prin robot process automation, a serviciilor administrației publice centrale și locale, esențiale pentru ca cetățenii și companiile să poată obține servicii publice eficiente și de calitate de la distanță, infrastructura IT&C (hardware, software, servicii IT) necesară digitalizării serviciilor (pentru oricare din procesele aferente serviciilor - frontend sau backend), interoperabilitate, securitate cibernetică, standardizare, semnătură electronică, identitate electronică, single sign on, dar și implementarea de alte instrumente specifice transformării digitale, **în valoare maximă de 100.000 mii lei.** Beneficiarii finali ai fondurilor destinate realizării documentațiilor tehnico-economice sunt Autoritatea pentru Digitalizarea României, autoritățile publice centrale și locale care dezvoltă proiecte de digitalizare a serviciilor publice oferite cetățenilor și companiilor. Ministerul Fondurilor Europene încheie contracte de finanțare pe bază de apel de proiecte, în funcție de valoarea estimată a proiectului de investiții publice, dar nu mai mult de **3% din valoarea estimată a acestora.**

Omission: Sumele alocate digitalizării pe plan național sunt mici iar asigurarea continuității finanțării digitalizării patrimoniului cultural național în viitoarea perioadă de finanțare în vederea garantării impactului eforturilor demarate în perioada curentă de programare, nu este clară.

IX. Referitor la propunerile complementare sectorului cultural care au un impact major asupra proiectelor culturale în implementare și anume sectorul achizițiilor publice din România - din propunerile înaintate prin PNRR - nu se întrevăd îmbunătățiri

semnificative în pregătirea și derularea procedurilor de achiziție publică și nici nu este clar căror instituții naționale sau europene le ar fi benefice aceste propuneri.

Omisune: Profesionalizarea angajaților din sectorul public/autorităților contractante activi în domeniul achizițiilor publice prin crearea de:

- a) training-uri specializate pe plan național în domeniul achizițiilor publice (*precum celor existente în domeniul contabilității (ACCA, APA, CFA, CPA)
- b) Programe de specializare în domeniul achizițiilor publice (*pașaport de training-uri), programe de rambursare (*măcar parțială prin fonduri sau prin zile libere) a angajaților autorităților contractante care urmează cursuri de specializare din domeniul achizițiilor publice (pe plan național sau de la nivelul UE) din proprie inițiativă - în vederea încentivizării și minimizării numărului de contestații depuse la CNSC și a contestatorilor profesioniști de la nivelul operatorilor economici care blochează proceduri de atribuire, semnarea de contracte etc dar și a numărului de sancțiuni aplicate de propriile instituții ale Statului ex-post finalizării procedurilor de achiziții.
- c) Conferințe anuale, workshop-uri/seminarii și în general crearea unei infrastructuri active de schimburi de informații între profesioniștii din domeniul achizițiilor publice:
 - o între experții naționali din domeniul achizițiilor publice: angajați /experți achiziții ANAP, angajați /experți achiziții MFE/AM, angajați /experți achiziții CNSC, angajați /experți achiziții Curții de conturi, angajați ai autorităților contractante naționale și locale/regionale - în vederea garantării unor schimburi de lecții învățate - cel puțin anuale
 - o între experții naționali și experții celorlalte State Membre în vederea pregătirii pentru următoarea etapă de achiziții comune în programe și proiecte transnaționale în parteneriat cu mai multe autorități contractante și ofertanți din diferite State Membre.
 - o Includerea cadrelor didactice de la centrele universitare de prestigiu pe plan european active în domeniul achizițiilor publice din România.

X. **Omisune:** Având în vedere faptul că din Programul de Guvernare face parte *Realizarea Hărții patrimoniului cultural subacvatic, necesară cercetării și documentării acestuia și descărcării arheologice pe segmentele de interes strategic și economic*, cu o finanțare estimată la 100 milioane de euro, este necesară realizarea unui mecanism de finanțare pentru un complex de activități subacvatice specializate, precum detecții subacvatice, scufundări, interpretări hărți generate de sonar.

Risc: nefinanțarea acestei activități va conduce la realizarea de cercetări arheologice punctuale, necoordonate care nu își ating potențialul de valorificare a rezultatelor, lipsa viziunii de ansamblu pentru arheologie și îngreunarea atingerii sustenabilității energetice a României și impredictibilitatea pentru mediul investițional. Spre exemplu, întreaga platformă continentală a litoralului românesc al Mării Negre are statutul juridic de monument istoric, deoarece lipsa de finanțare cercetării arheologice submarine a împiedicat identificarea tuturor vestigiilor arheologice și a epavelor din această zonă.

XI. **Omisune:** În această versiune a PNRR, se omite includerea ca eligibilă a realizării evidenței monumentelor istorice și a siturilor arheologice. Potrivit Programului de Guvernare, printre obiectivele Ministerului Culturii se numără și echivalări, corecții ale Listei Monumentelor Istorice, ale Repertoriului Arheologic Național și ale zonelor de protecție. În acest sens se arată că sunt necesare programe de repertoriere.

Risc: neactualizarea Listei Monumentelor Istorice și neidentificarea cu precizie a zonelor protejate ca situri arheologice și monumente istorice, conduce la lipsa de predictibilitate pentru mediul investițional

Pentru eficientizarea comunicării interinstituționale, în vederea detalierii și discutării propunerilor avansate, persoanele de contact din cadrul MC-UMP sunt dl. Bogdan Trîmbaciu, director UMP, bogdan.trimbaci@umpcultura.ro, dna Monica Drăgan, director adjunct UMP, monica.drăgan@umpcultura.ro și dna Roxana Proca, specialist plan progres UMP, roxana.proca@umpcultura.ro.

În speranța susținerii demersului nostru comun, primiți, vă rog, domnule Ministru, mulțumirile mele anticipate, alături de expresia celei mai înalte considerații.

Cu deosebită stimă,

BOGDAN GHEORGHIU

Ministrul Culturii

